

Поліщук Мар'яна Анатоліївна

Студентка 3-го курсу НТУУ „КПІ” ФСП

УПРАВЛІННЯ АВТОРСЬКИМИ І СУМІЖНИМИ ПРАВАМИ

Згідно ст.ст. 41 та 54 Основного закону України [1, с.10-13], кожен має право володіти, користуватися та розпоряджатись результатами своєї інтелектуальної та творчої діяльності, а громадянам безпосередньо гарантується свобода та захист творчої та інтелектуальної діяльності від неправомірного втручання.

За часи незалежності України було прийнято чимало законів, постанов та інших нормативно-правових актів, які регламентують відносини, пов'язані з творчою діяльністю людини. На жаль, залишається ще багато колізійних норм, які потребують оперативного врегулювання, тоїу що творча діяльність людини є важливою умовою сучасного розвитку суспільства. Регулювання авторського права і суміжних прав (надалі - права) є дуже важливим, адже з кожним днем створюються все нові і нові твори, витвори мистецтва, чудові кінофільми і без досконалого законодавства права первинних суб'єктів – авторів – не будуть повністю закріплені та захищені, що, з одного боку, зможе їх порушувати, а з іншого – не давати ніякого стимулу до подальшої творчої діяльності.

Досить велику увагу слід приділити управлінню правами, бо від того, хто буде ними розпоряджатись, залежить репутація суб'єкта права інтелектуальної власності.

Згідно ст. 45 Закону України „Про авторські та суміжні права”, управління правами здійснюється особисто, через повіреного та через організації колективного управління. Суб'єкти авторського права і (або) суміжних прав можуть також доручати управління своїми майновими правами на колективній основі відповідним державним організаціям, установчі документи яких передбачають здійснення таких функцій. [3]

Особисте управління правами має певні особливості. Це стосується категорії неповнолітніх авторів та недієздатних осіб. Вони мають право

творити та визнаватися авторами, адже історія знає багато випадків, коли люди з частковою цивільною дієздатністю створювали шедеври. Згідно з ст. 31 ЦК фізична особа, яка не досягла 14 років, тобто малолітні особи, можуть здійснювати особисті немайнові права на твори [2, с.11-12]. Що ж стосується майнових прав, то ці права вони можуть здійснювати лише через законних представників – батьків, опікунів, що укладають від імені підопічних договори, виступають на захист їх прав. Слід зазначити, що у даному випадку зазначені особи не беруть на себе будь-яких обов'язків за договорами та не несуть відповідальності за їх виконання, адже стороною у договорі виступає сама малолітня чи недієздатна особа. Особи, з обмеженою своєю дієздатністю, здійснюють такі права лише за згодою піклувальників. Самостійно особа може здійснювати права на результати творчої та інтелектуальної діяльності, що охороняються законом з 14 років. [4, с.703-758]

Через повіреного управління правами може бути здійснене лише після укладення договору доручення. У договорі мають бути чітко вказані повноваження, що передаються повіреній особі від суб'єкта інтелектуальної діяльності. Закон чітко не передбачає, у якій формі має бути здійснено договір доручення, але за бажанням сторін він може бути нотаріально посвідчений.

Окрім цього управління правами може бути здійснене через організації колективного управління. Організація колективного управління – організація, створена суб'єктами прав що має статус юридичної особи згідно з законом. Існують різні види таких організацій: ті, що управляють певними категоріями майнових прав певних категорій суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав; ті, що управляють різними майновими правами в інтересах різних категорій суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав. [3]

Створення таких організацій є позитивним моментом на етапі розвитку права інтелектуальної власності, адже вони виступають так званими представниками суб'єктів прав. Організації здійснюють дії, передбачені

чинним законодавством, необхідні для захисту прав, укладають договори про використання прав, переданих в управління, погоджують з особами, які використовують об'єкти інтелектуальної діяльності розмір винагороди під час укладання договору, збирають, розподіляють і виплачують зібрану винагороду за використання таких об'єктів.

Але, на сьогодні, регулювання положень про зазначені вище організації ще не є повністю досконалыми і потребують деяких змін. Це стосується, наприклад, випадків, коли суб'єкти прав не передали організаціям повноважень на управління своїми правами. У даному разі суб'єкти прав все одно можуть вимагати від організацій, які зібрали винагороду за використання їхніх творів і об'єктів суміжних прав, виплати цих коштів, а також вимагати вилучення своїх творів і об'єктів суміжних прав із дозволів на використання. Однак, суб'єкти прав не завжди знають, яка саме організація здійснює управління їхніми правами, і тоді, гроші, вилучені організацією, резервуються на їх рахунку. Після трьох років від дня надходження на рахунок організації колективного управління відповідних сум, суми незапитаної винагороди можуть бути використані для чергових виплат суб'єктам авторського права і (або) суміжних прав або спрямовані на інші цілі, передбачені їх статутами, в інтересах суб'єктів авторського права і суміжних прав [3]. Ось такі моменти, на наш погляд, слід врегулювати у майбутньому. Аналогічні проблеми виникають і при управлінні правами іноземних авторів.

Список використаних джерел:

1. Конституція України. – К.: Видавничий дім „Скіф”, 2011. – 48 с.
2. Цивільний уодекс України: чинне законодавство зі змінами та доповн. станом на 22 квіт. 2010 р.: (офіц. Текст). – К.: ПАЛИВОДА А. В., 2010. – 328 с.
3. Закон Украни „ Про авторське право і суміжні права”
<http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin//laws/main.cgi>

4. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: У 2 т. – 3-тє вид., перероб. і доп. /За ред. О. В. Дзери (кер. авт. кол.), Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – Т.І. – 832 с.